

Funded by
the European Union

UPRAVA CARINA
CRNA GORA

»Podrška Upravi Carina u nadogradnji Carinskog Informacionog Sistema (CIS)«

Ref: NEAR-PM-2021-000127, NEAR/TGD/2021/EA-RP/0121, OJ S:
2021/S 131-344428

Funded by
the European Union

UPRAVA CARINA
CRNA GORA

Prezentacija novina u poslovanju sa carinom za ekonomske operatere

Sadržaj

01

**Prednosti novog
načina rada**

02

**EDI, PKI, XML, XSD
i ovlašćenja**

03

Novi AIS i AES

04

ePrilozi

05

**MRN
Lookup**

06

**Poziv na
akciju**

CUSTOMS

Funded by
the European Union

UPRAVA CARINA
CRNA GORA

01

Prednosti novog načina rada

Spoljna trgovina – Crna Gora

45,8 %

IMPORT – Eu-27

26,0 %

IMPORT - Albanija, Bosna i
Hercegovina, Sjeverna
Makedonija, Moldavija, Srbija i
Kosovo

36,1%

EXPORT – Eu-27

48,4 %

EXPORT - Albania, Bosnia and
Hercegovina, North Macedonia,
Moldova, Aerbja and Kosovo

+4,4 %

Ukupna spoljna trgovina u 2024.
u poređenju sa 2023.

- **Manje troškova** – e-razmjena smanjuje papirologiju i administraciju
- **Veća sigurnost** – digitalni sertifikati i potpisi garantuju pouzdanost podataka
- **Brži postupci** – informacije dostupne u realnom vremenu
- **Jednostavnije poslovanje** – sve na jednom mjestu, bez nepotrebnih komplikacija
- **Korak naprijed** – moderan način rada koji štedi vrijeme i resurse

Novi sistem nije samo tehničko rješenje – on je alat da vaše poslovanje bude brže, sigurnije i efikasnije.

Funded by
the European Union

UPRAVA CARINA
CRNA GORA

02

EDI, PKI, XML, XSD i ovlašćenja

EDI

1011
010

EDI module

- Sa nadogradnjom elektronskog poslovanja UC, uspješno je implementirana nova struktura elektronskih poruka koje se razmjenjuju između UC i spoljnih partnera.
- Sve poruke sada su pripremljene u standardizovanom **XML formatu**, što omogućava veću sigurnost, praćenje podataka i efikasniju komunikaciju.
- Poruke sada sadrže glavu (header), tijelo (body) i digitalni potpis. Sadržaj je standardizovan, a podaci su zaštićeni infrastrukturom javnih ključeva (PKI), čime je obezbijeđena maksimalna sigurnost i potpuni prelazak na bezpapirno poslovanje.

Šta je PKI

👉 **PKI (Public Key Infrastructure) je sistem koji omogućava sigurnu i pouzdanu elektronsku komunikaciju.**

Koristi se za:

- **Identifikaciju** – prepoznaje se pošiljalac dokumenta
- **Autentičnost** – potvrđuje da dokument nije falsifikovan
- **Integritet** – garantuje da sadržaj nije promijenjen

Kako funkcioniše PKI u praksi

Digitalni sertifikat

- Preduzeće ili špediter posjeduje PKI sertifikat (Pošta Crne Gore, CoreIT i CTrust)
- Sertifikat potvrđuje identitet podnosioca deklaracije

Elektronski potpis

- Deklaracija se potpisuje **privatnim ključem**
- Carinski sistem provjerava potpis pomoću **javnog ključa**

Šifrovana komunikacija

- Podaci se razmjenjuju kroz **sigurnu TLS/SSL vezu**
- Treća strana ne može presresti niti pročitati informacije

Zašto je PKI neophodan?

- Pravna važnost – kvalifikovani digitalni potpis = vlastoručni potpis
- Bezbednost – zaštita od prevara i izmjena
- Praćenje – jasno ko je i kada podnio deklaraciju

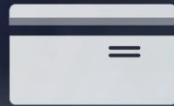
Primjer

- Bez PKI: deklaracija poslata običnim e-mailom može biti presretnuta i izmijenjena
- Sa PKI: carina tačno zna ko je poslao dokument i da on nije mijenjan od potpisa do prijema

PKI kod podnošenja deklaracije

Kada preduzeće podnosi uvoznu ili izvoznu deklaraciju elektronski, carina mora da zna:

- Ko je podnio dokument
- Da li je dokument autentičan
- Da li je sadržaj nepromijenjen

Ovlašćenja

- **Jedinstveno upravljanje pristupnim pravima** za sve module
- **Spoljni korisnici** koriste postojeće akreditivne (putem eCustoms portala)
- **Sistem omogućava:**
 - upravljanje pristupom putem sertifikata,
 - elektronsku razmjenu poruka sa šifrovanim metapodacima,
 - automatsku provjeru ovlaštenja,
 - digitalno potpisivanje i šifrovanje poruka
- **Proširen postojeći sistem** – veća sigurnost i efikasnost razmjene podataka

XML i XSD

XML

XML (eXtensible Markup Language) je jezik za zapis podataka koji računari i sistemi mogu da razumiju i razmjenjuju između sebe. To je kao standardizovani obrazac u elektronskoj formi.

Ima oznake (tagove) u uglastim zagradama < >. Podaci su zapisani hijerarhijski – kao fascikle i podfascikle.

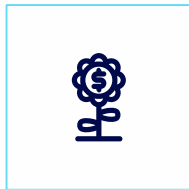
XSD

XSD (eng. **XML Schema Definition**) je jezik za opis **strukture i sadržaja** XML dokumenta. Predstavlja **šemu** ili **šablon** koji određuje pravila kojima se XML dokument mora pridržavati da bi se smatrao "valjanim".

Možete ga zamisliti kao **tehnički crtež** za XML dokumente.

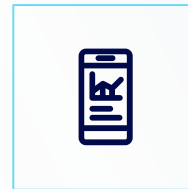
Analogija za lakše razumijevanje

- Ako je XML popunjen formular (npr. carinska deklaracija), onda je XSD prazan službeni formular sa uputstvima:

XML

Popunjen formular (sa konkretnim podacima: Ime: "Bojan", Prezime: "Petrović").

XSD

- prazan formular sa uputstvima (npr.: "Polje Ime je obavezno, tekstualno, maksimalno 30 karaktera. Polje Datum je obavezno, u formatu GGGG-MM-DD.>").
- XSD govori koja polja moraju biti prisutna, kojeg su tipa podataka, kakvi su odnosi među njima i kakav je njihov redoslijed.

Zašto je XSD posebno važan u razmjeni podatka?

- **Validacija (Provjera valjanosti):** CIS automatski provjeravaju da li je primljeni XML dokument u skladu sa očekivanom XSD šemom. Ako dokument krši bilo koje pravilo (npr. nedostaje obavezno polje, datum je u pogrešnom formatu), sistem će ga odbiti. Time se sprečavaju greške već na početku.
- **Standardizacija:** XSD osigurava da svi učesnici (privredni subjekti, carinski posrednici, CU) **koriste potpuno istu strukturu podataka**. Svi razumiju i očekuju podatke na tačno određenom mjestu i tačno određenog oblika.
- **Dokumentacija:** XSD šema služi kao izvrsna tehnička dokumentacija. Programerima govori sve potrebne detalje o tome kako da sastave valjani XML dokument za carinsku razmjenu.
- **Interoperabilnost:** Omogućava da različiti sistemi (npr. vaš poslovni informacijski sistem i CIS) bez problema "komuniciraju" i razumiju jedan drugog, jer se oba drže istih pravila definisanih u XSD.

Primjer XML poruke IE415

```
▼<IE415>
  ▼<HEADER>
    <MessageSender>12345678.000</MessageSender>
    <MessageRecipient>AIS.ME</MessageRecipient>
    <Provider>MSG.FOR.ZZI.REMOTE</Provider>
    <DateTimeOfPreparation>2025-06-10T08:11:27</DateTimeOfPreparation>
    <TestIndicator>1</TestIndicator>
    <MessageIdentification>TEST-202506100001-ie415ForIE928</MessageIdentification>
    <MessageType>IE415</MessageType>
    <CorrelationId>1233</CorrelationId>
  </HEADER>
  ▼<HEAHEA>
    <RAP1>ME035041</RAP1>
    <RAP2>2025-06-10</RAP2>
    <LRN>ME202506100001</LRN>
    <RBP3>0.0</RBP3>
    <RJP1>A2</RJP1>
    <RJP2>2019-09-13</RJP2>
    <RJP3>2019-09-13</RJP3>
    <RJP4>2019-09-13</RJP4>
    <RJP5>2019-09-13</RJP5>
  </HEAHEA>
  ▼<R1>
    <R1P1>IM</R1P1>
    <R1P2>A</R1P2>
  </R1>
  ▼<R2>
    <R2P1D>ME</R2P1D>
    <R2P1>12345678</R2P1>
    <R2P2>R2P2</R2P2>
    <R2P3>R2P3</R2P3>
    <R2P4>R2P4</R2P4>
    <R2P5>R2P5</R2P5>
    <R2P6>ME</R2P6>
  </R2>
  ▼<R3>
    <R3P1>A</R3P1>
```


XML File

Funded by
the European Union

UPRAVA CARINA
CRNA GORA

03

Novi AES i AIS

Poruke u procesu podnošenja carinske deklaracije

Oznaka poruke	Opis
IE404	Izmjena carinske deklaracije prihvaćena
IE405	Izmjena carinske deklaracije odbijena
IE407	Roba podnesena (obavještenje o započinjanju postupka sa strane podnosioca deklaracije)
IE408	Odbijanje započinjanja postupka
IE409	Potvrda ili odbijanje zahtjeva po poništenju deklaracije
IE413	Zahtjev za izmjenu carinske deklaracije
IE414	Zahtjev za poništenje carinske deklaracije
IE415	Uvozna carinska deklaracija (podaci uvozne carinske deklaracije)
IE416	Odbijanje prijema carinske deklaracije (IE415) zbog grešaka
IE428	Deklaracija prihvaćena (deklaracije prihvaćena (potvrda prijema IE407))
IE429	Obavještenje podnosiocu o puštanju robe u prost promet
IE450	Obavještavanje o rezultatima kontrole
IE451	Obavještenje podnosiocu o odbijanju carinske deklaracije
IE454	Obavještenje podnosioca o NE uvažavanju predloženih dopuna
IE460	Obavještenje podnosiocu o namjeri za pregled robe ili dokumenata
IE917	Obavještenje podnosiocu o tehničkim greškama kod prijema poruke
IE928	Potvrda prijema carinske deklaracije (IE415) / deklaracija je podnijeta

Nove poruke

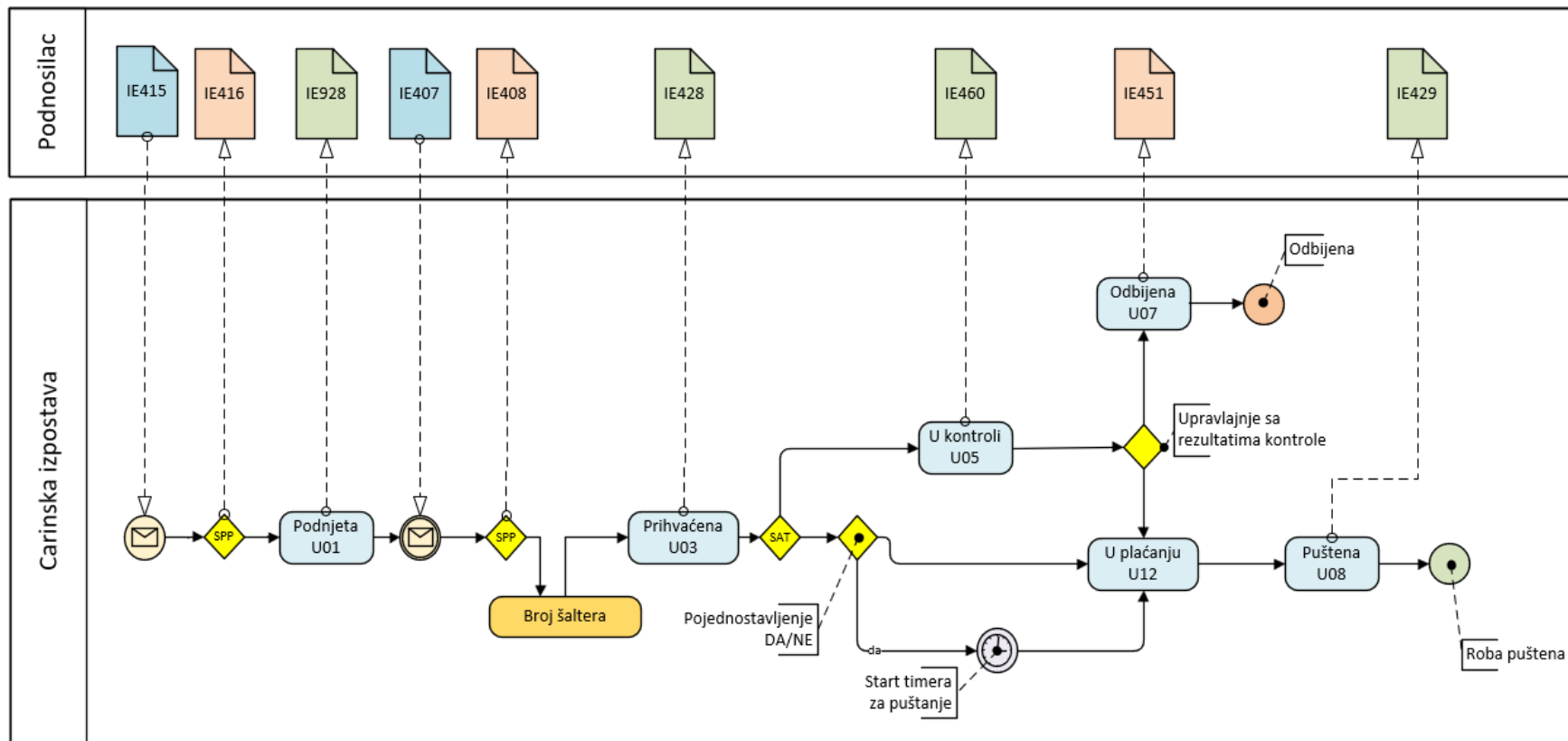
- Nove poruke kod podnošenja carinske deklaracije
- Uvođenje elektronskih priloga

Uvoz/Izvoz	Oznaka poruke	Opis
U V O Z	IE404	Izmjena carinske deklaracije prihvaćena
	IE405	Izmjena carinske deklaracije odbijena
	IE413	Zahtjev za izmjenu carinske deklaracije
	IE414	Zahtjev za poništenje carinske deklaracije
	IE450	Obavješćavanje o rezultatima kontrole
	IE451	Obavješćenje podnosiocu o odbijanju carinske deklaracije
	IE454	Obavješćenje podnosioca o NE uvažavanju predloženih dopuna
I Z V O Z	IE504	Izmjena carinske deklaracije prihvaćena
	IE505	Izmjena carinske deklaracije odbijena
	IE513	Zahtjev za izmjenu carinske deklaracije
	IE514	Zahtjev za poništenje carinske deklaracije
	IE550	Obavješćavanje o rezultatima kontrole
	IE551	Obavješćenje podnosiocu o odbijanju carinske deklaracije
	IE554	Obavješćenje podnosioca o NE uvažavanju predloženih dopuna
E- PRILOZI	MEP440	Poruka za slanje elektronskih priloga
	MEP441	Potvrda prijema EP440
	MEP442	Odbijanje prijema EP440

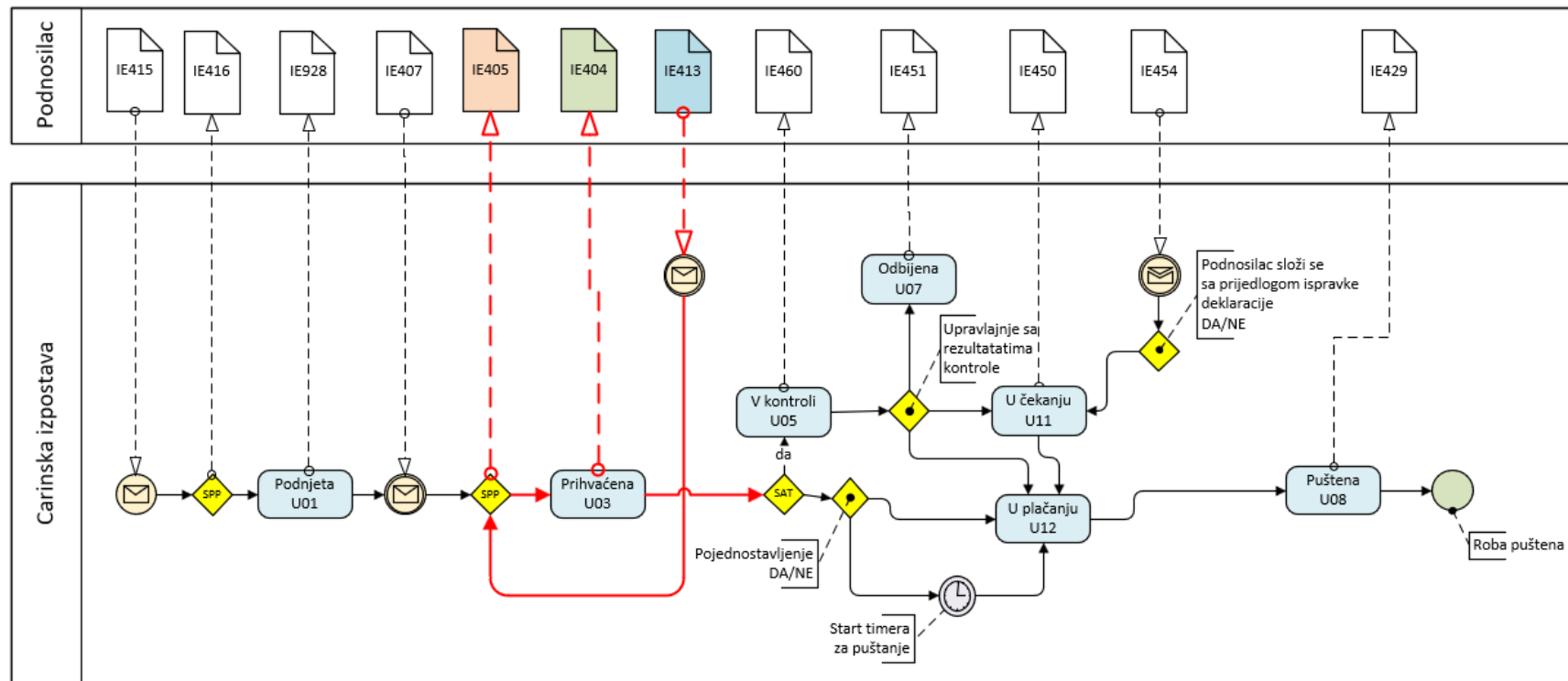

CUSTOMS DECLARATION

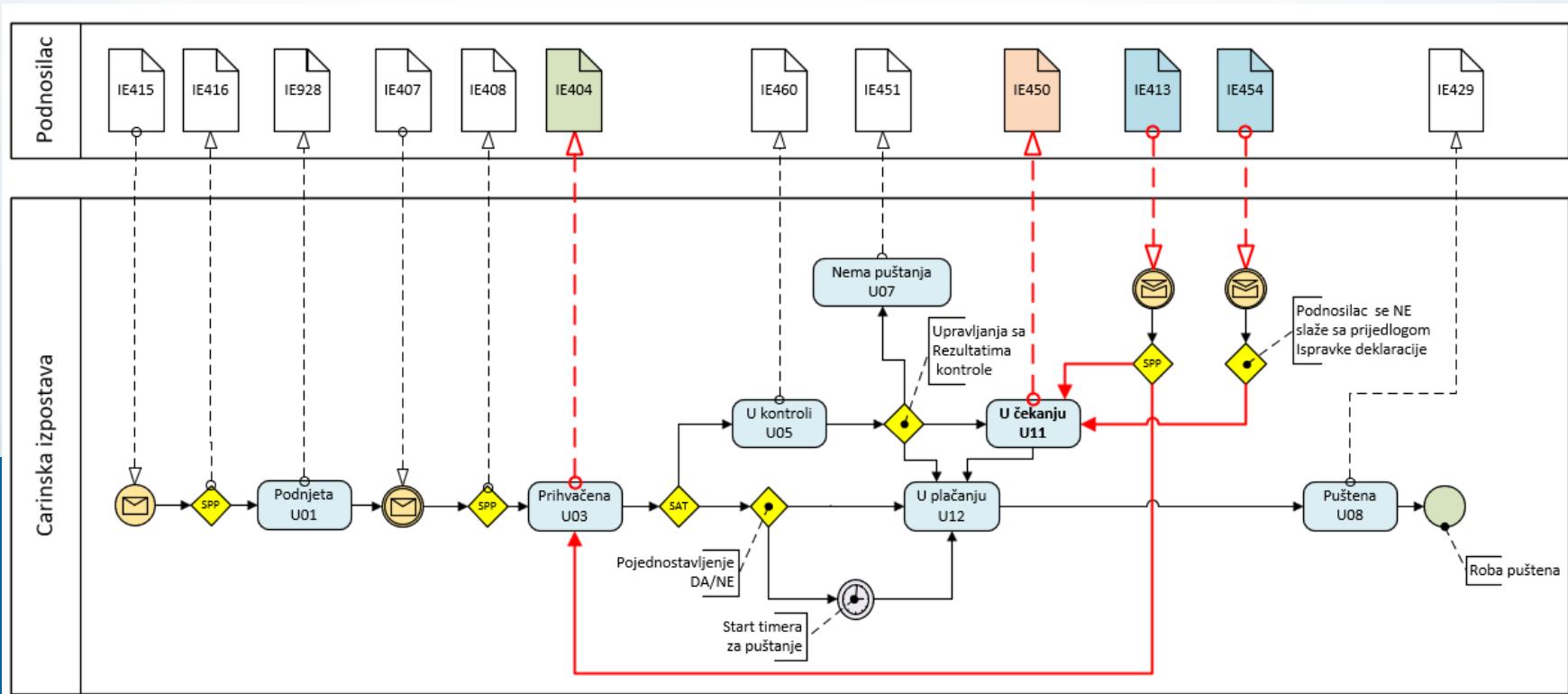
Proces podnošenja carinske deklaracije

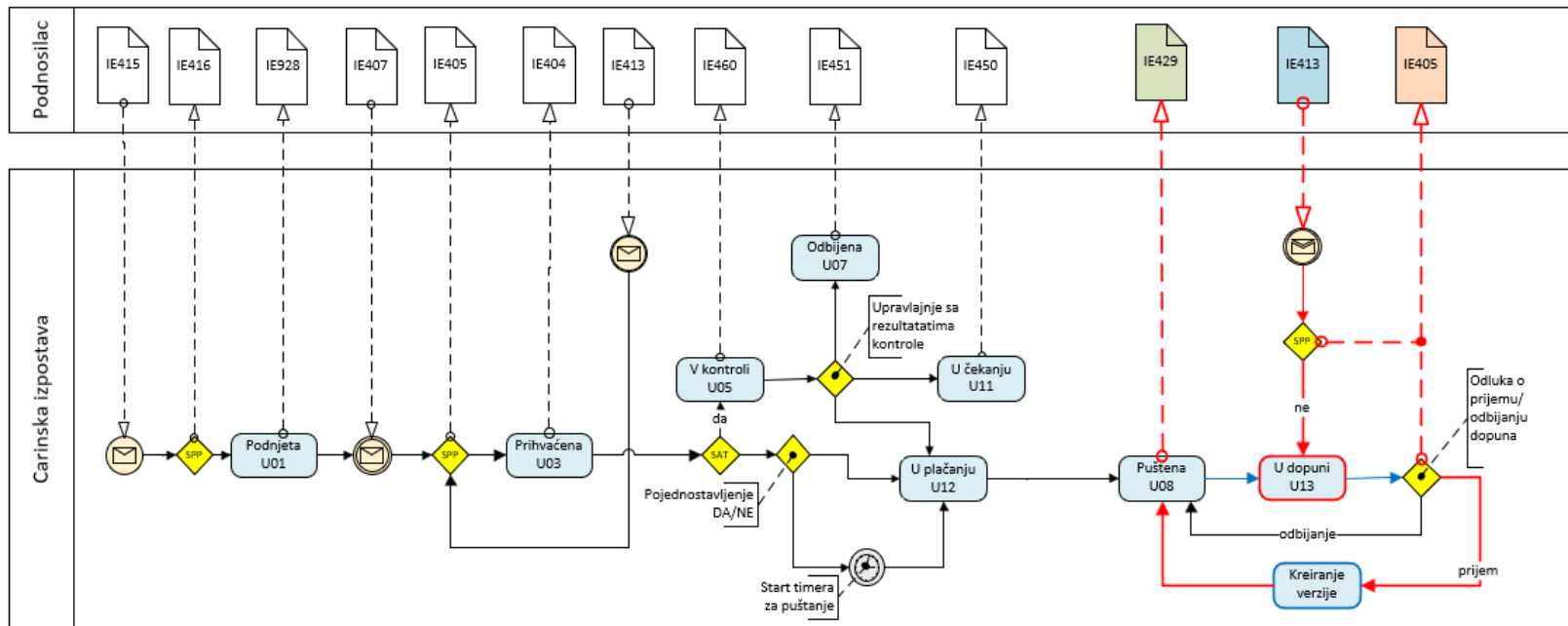
Podnošenje izmjena u statusu „U03 – Prihvaćena“

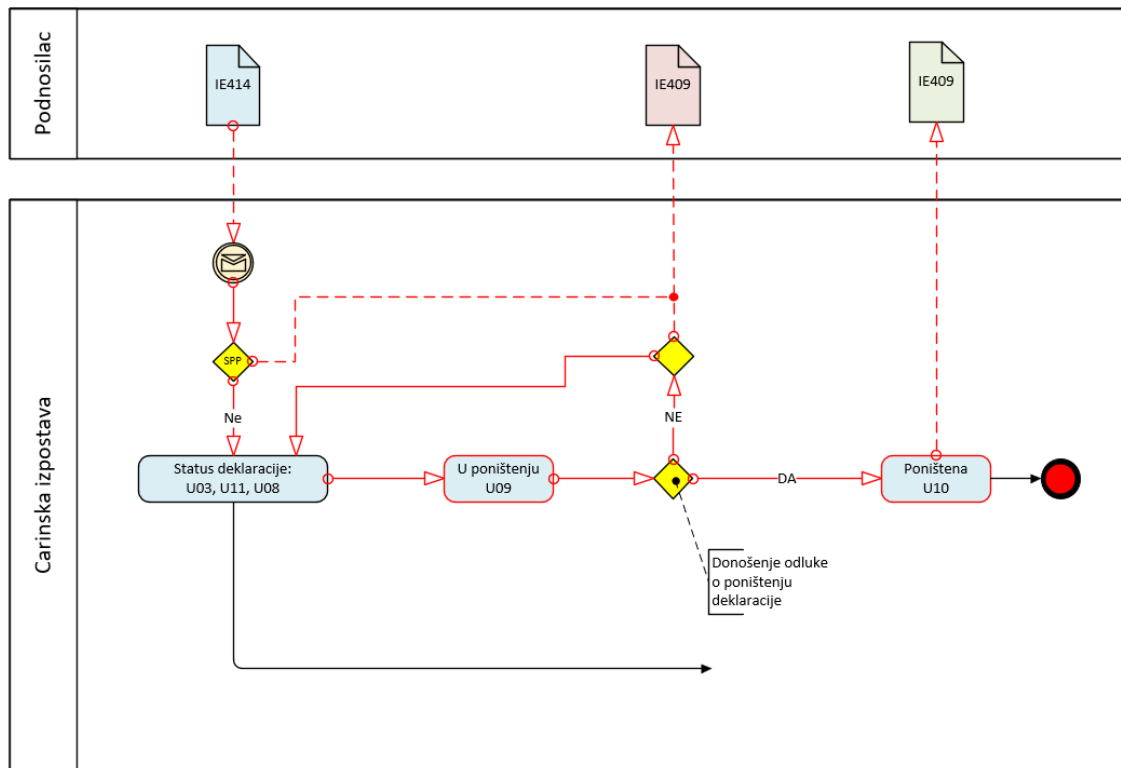
Podnošenje izmjena u statusu „U11 – U čekanju“

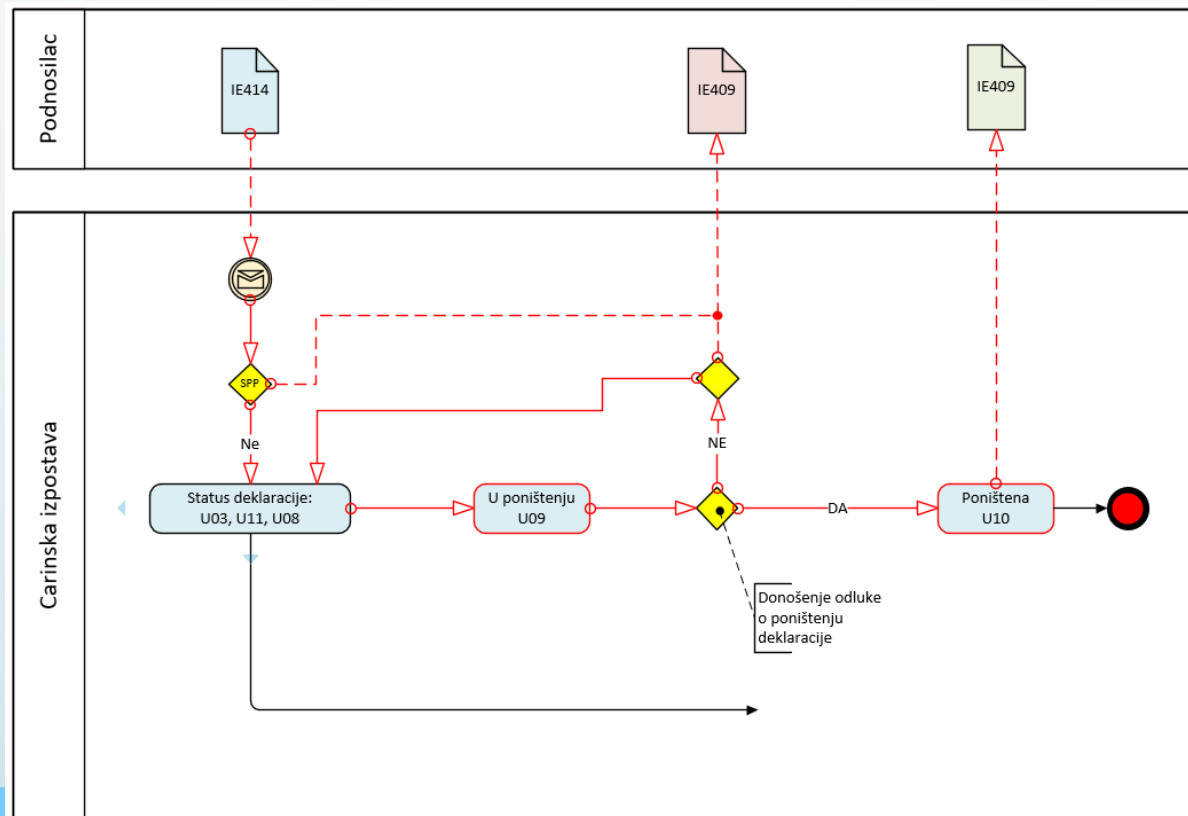
Podnošenje izmjena u statusu „U08 – Puštena“

Poništenje deklaracije prije puštanja

Poništenje deklaracije nakon puštanja

Funded by
the European Union

UPRAVA CARINA
CRNA GORA

04

ePrilozi

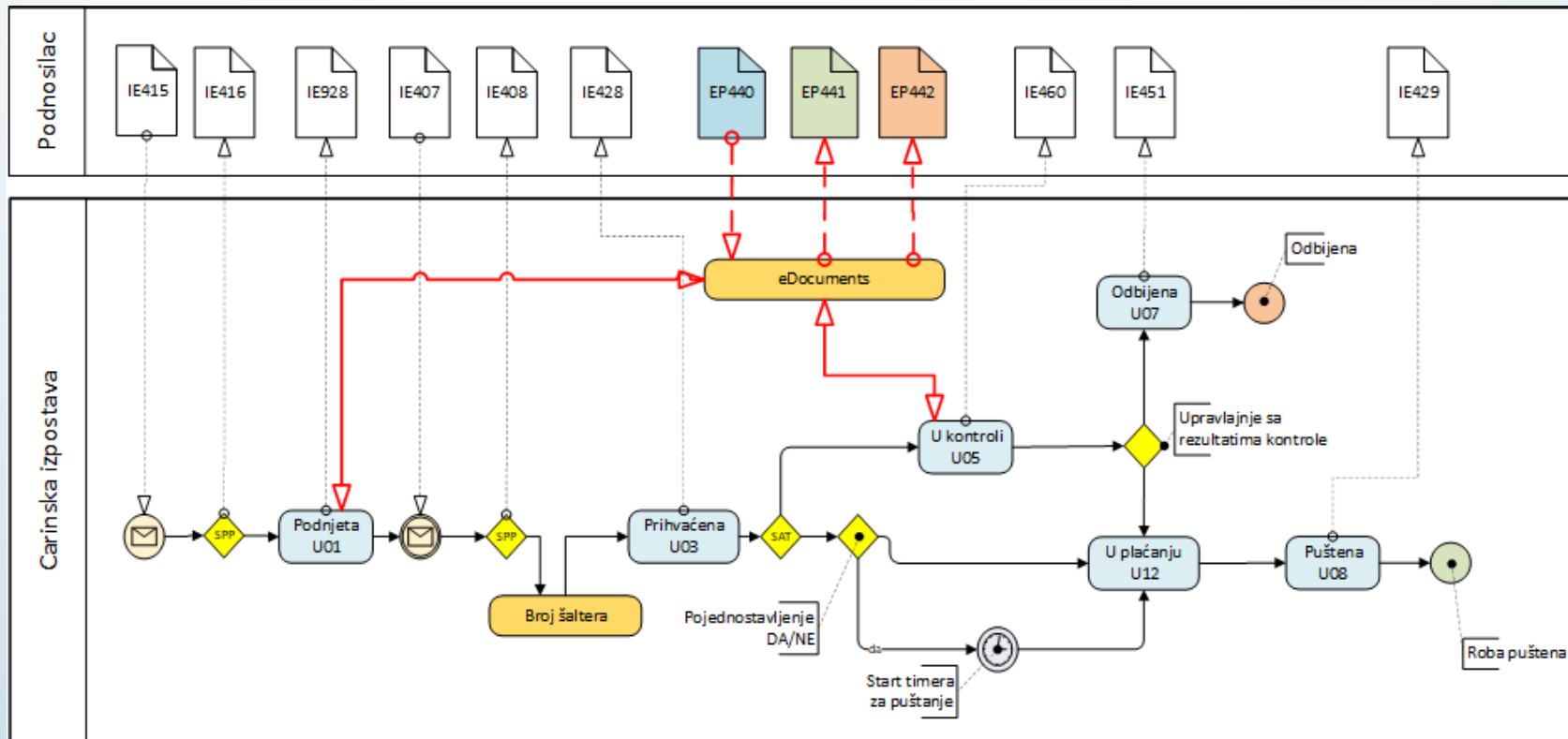
Funkcionalnost ePrilozi omogućava deklarantu da elektronski dostavi prateće dokumente neophodne za obavljanje carinskih formalnosti putem CISCg. Deklarant je u obavezi da dostavi prateće dokumente (isprave) elektronskim putem, osim u slučajevima kada je deklaracija podnijeta u okviru pojednostavljenog postupka, gde se dokumenti dostavljaju na zahtev carinskog organa.

Deklaranti šalju priloge iz sopstvenih informacionih sistema preko postojećeg sistema za razmenu poruka.

Elektronsko podnošenje pratećih dokumenata u carinskim postupcima izvodi se sledećim vrstama poruka sa oznakama EPXXX:

Oznaka poruke	Opis
EP440	Poruka za slanje elektronskih priloga
EP441	Potvrda prijema EP440
EP442	Odbijanje prijema EP440

Implementacija ePriloga

Funded by
the European Union

UPRAVA CARINA
CRNA GORA

05

MRN Lookup

MRN (Movement Reference Number)

- MRN je jedinstveni referentni broj,
- Dodjeljuje ga carinski informacijski sistem prilikom podnošenja:
 - tranzitne deklaracije
 - uvozne deklaracije
 - izvozne deklaracije
- Predstavlja unikatnu oznaku za praćenje svakog pojedinačnog postupka.

MRN Lookup servis

Omogućava uvid

u status deklaracija,
pojednostavlja praćenje
postupka

Korisnici mogu pratiti

Trenutni status, lokaciju i
fazu obrade deklaracije;
informacije u realnom
vremenu

MRN Lookup

Koristi se za

AIS i AES deklaracije

Deklaranti mogu koristiti

Servis objavljen na web
stranici www.carina.me ili
mogu integrisati servis u
svoje poslovno informacione
sisteme

MRN

Carinska ispostava

Status

LRN

Carinska ispostava	ME035025
MRN	25ME03502546001420
LRN	
Datum registracije	
Status	U08 – Puštena
Datum zadnje promjene statusa	25.08.2025 15:02:14
Tip deklaracije	IM

Funded by
the European Union

UPRAVA CARINA
CRNA GORA

06

Sada je pravi trenutak da se pripremite za promjene. Iskoristite obuku, postavite pitanja i obezbijedite da vaša kompanija od prvog dana radi brže, sigurnije i bez papira.

Funded by
the European Union

UPRAVA CARINA
CRNA GORA

**Digitalna razmjena nije
budućnost – ona je naša
sadašnjost.**

**Zajedno gradimo modernu,
efikasnu i sigurnu trgovinu.**

ZZI eCustoms – savremeni EU carinski postupci

**Omogućavamo digitalno, usklađeno i bezpapirno
poslovanje za uvoz, izvoz, tranzit i akcizu.**

Zašto eCustoms?

Trenutni početak -
aplikaciju pripremamo mi.

Svi moduli na jednom mjestu – AIS, AES, NCTS, EMCS, ICS2, itd.

Bez početnih investicija – plaćate kada počnete da koristite.

Podrška 24/7 – pomoć u svakom trenutku.

Uvođenje i obuka - korisnici savladaju sistem već prvog dana.

Potpuna usklađenost i pouzdanost – potvrđeno od strane EU TAXUD.

bizBox

bizBox rješenja

bizBox je najveći ponuđač razmjene e-dokumenata u regionu!

- **Računi** — Priprema, prijem i razmjena elektronskih računa.
- **EDI** — Od narudžbe do plaćanja – potpuno digitalizovan i automatizovan proces!
- **eArhiva** — sigurna dugoročna certificirana elektronska arhiva dokumenata
- **LogChain** - digitalizacija logističkih procesa, praćenje pošiljki, ruta i vozila u realnom vremenu.